

VALTONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS TOIMINTAOHJELMASTA ETELÄ-SUOMEN, OULUN LÄÄNIN LÄNSIOSAN JA LAPIN LÄÄNIN LOUNAISOSAN METSIEN MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMISEKSI

PERIAATEPÄÄTÖS

Valtioneuvosto on tänään 23.10.2002, asian oltua valmistavasti talouspoliittisen ministerivaliokunnan ja valtioneuvoston raha-asiain valiokunnan käsiteltävänä, ympäristöministeriön esityksestä päättänyt, että Kansallinen metsäohjelma 2010:tä täydennetään toimintaohjelmalla Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi.

YLEISTÄ

Valtioneuvosto päättää täydentää Kansallinen metsäohjelma 2010:tä Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmalla. Osa toimenpiteistä perustuu nykyisin käytössä oleviin metsien monimuotoisuutta säilyttäviin keinoihin. Osa toimenpiteistä perustuu kokonaan tai osittain uusiin keinoihin, joiden tarkoituksenmukaisuuden arviointi vaatii pilottihankkeiden tai esiselvitysten käynnistämistä ja niiden tulosten arviointia.

Toimenpide-ehdotuksissa lähtökohdaksi on otettu metsäisille luontotyypeille ja uhanalaisille lajeille tärkeiden elinympäristöjen ja rakennepiirteiden nykyistä parempi turvaaminen. Toimintaohjelman lähtökohtana on, että se ei vaikuta talouspoliittisen ministerivaliokunnan 4.6.1996 päättämään luonnonsuojeluohjelmien toteutusohjelmaan vuosille 1996–2007. Esitettävät uudet keinot perustuvat metsänomistajan vapaaehtoisuuteen.

Toimintaohjelmassa on mukana sekä lyhyen että pitkän aikavälin toimenpiteitä. Lyhyen aikavälin toimenpiteet voidaan pääosin käynnistää jo vuosina 2003–2005. Pitkän aikavälin toimenpiteiden käynnistäminen on yleensä mahdollista vasta vuoden 2007 jälkeen.

TOIMINTAOHJELMA

1. Luonnonsuojelualueiden elinympäristöjen ennallistaminen ja hoito

Elinympäristöjen ennallistamisella tarkoitetaan ihmisen muuttaman ekosysteemin palauttamista mahdollisimman lähelle luonnontilaa. Metsissä voidaan ennallistaa lajistoa, rakennetta tai toimintaa. Ennallistamistoimenpiteet ovat usein kertaluonteisia, mutta niillä pyritään käynnistämään luontaisia pitkäkestoisia kehityskulkuja, kuten puusto- ja lahopuusuknessioita tai soistumista.

Ekosysteemin hoidoksi kutsutaan sellaisia luonnon monimuotoisuutta ylläpitäviä tai edistäviä toimenpiteitä, joissa ei palauteta metsien luontaisia rakenteita tai prosesseja. Tällaisia ovat esimerkiksi lehtojen ja lehtoniittyjen jatkuva ylläpitäminen lehtipuu-

valtaisina ja avoimien harjumetsien hoito (luonnonhoito) sekä hakamaiden ja lehdesniittyjen eli perinnebiotooppien hoito.

Ennallistaminen on keskeinen keino luonnonsuojelualueiden monimuotoisuuden kehittämiseksi, sillä Etelä-Suomen ja Pohjanmaan nykyisten luonnonsuojelualueiden metsistä ja soista vain osa on jokseenkin luonnontilaisia. Ennallistamalla voidaan usein parhaiten turvata uhanalaisen ja taantuneen lajiston säilyminen, sillä monien ekosysteemien rakenteen palautuminen luontaisesti on hidasta.

Ennallistamisen suuntaaminen ensisijaisesti monimuotoisuuden kannalta merkittävimmille luonnonsuojelualueille on ekologisesti tehokkainta. Ennallistettavien kohteiden tulee muodostaa riittävän suuria kokonaisuuksia, jotta alueellisen palo- tai lahoppuujatkumon ylläpitäminen olisi mahdollista ja toimenpiteiden suunnittelu ja toteutus tehokasta.

Metsähallituksen selvitysten mukaan Etelä-Suomen ja Pohjanmaan nykyisillä luonnonsuojelualueilla on 673 ennallistettavaa kohdetta (koko maassa noin 800) pinta-alaltaan noin 33 000 hehtaaria. Pinta-ala sisältää Metsähallituksen hallinnassa olevat suojele- ja ohjelma-alueet puolustusministeriöltä ja Metsäntutkimuslaitokselta vuonna 2002 siirtyneitä alueita lukuun ottamatta. Tarkastelussa ei myöskään ole huomioitu Metsähallituksen hallintaan vuoteen 2007 mennessä siirtyviä uusia suojelealueita, joita tulee arviolta 100 000 ha. Toistaiseksi puuttuvien ennallistamissuunnitelmien teko nykyisille luonnonsuojelualueille maksaisi noin 2,3 milj. € (koko maan kohteille noin 2,7 milj. €).

Kivennäismaiden metsien ennallistaminen tarkoittaa metsän polttoa, lahoppuun lisäystä ja pienaukotusta. Polton kustannukset (160 aluetta, 960 ha) ovat noin 0,97 milj. € lahoppuun lisäyksen (10 430 ha) 2,6 milj. € ja pienaukotuksen (5 210 ha) 1,1 milj. €. Kivennäismaiden ennallistaminen voitaisiin toteuttaa pääosin Metsähallituksen metsätalouden tulosalueen työvoimalla.

Suojelealueiden soista ennallistettavia on noin 16 600 ha. Ennallistamisen kokonaiskustannukset ovat noin 9,3 milj. € Ennallistaminen voitaisiin suorittaa osaksi Metsähallituksen metsätalouden tulosalueen työvoimalla.

Puustoisten perinnebiotooppien (hakamaat, metsälaitumet, kaskimetsät ja lehdesniityt, yht. 117 kpl, 1 341 ha) kertaluonteiset kunnostuskustannukset ovat Metsähallituksen luonnonsuojelualueilla yhteensä 2,3 milj. €. Työstä 60 % voitaisiin toteuttaa Metsähallituksen metsätalouden tulosalueen työvoimalla. Alueiden vuotuiset hoitokustannukset ovat 0,56 milj. € ja hoito voidaan pääosin toteuttaa metsätalouden tulosalueen työvoimalla.

Muun luonnonhoidon merkitys luonnonsuojelualueilla on tämänhetkisen arvion mukaan edellä mainittua vähäisempi. Lehtojen (970 ha), jalopuumetsiköiden (15 ha) ja uhanalaisten metsälajien hoidon kustannukset ovat noin 0,42 milj. €, josta metsätalouden työvoiman osuus on lähes puolet. Hoitotarpeen kattavampi selvitys edellyttää luontotyypitiedon kartoitusta suojelealueilta (vrt. esitys 2).

Valtioneuvosto päättää, että

nykyisten valtion luonnonsuojelualueiden ennallistamisen ja hoidon valtion vuoden 2003 talousarvioon sisältyvää rahoitusta esitetään lisättäväksi 1 milj. €.

Valtioneuvosto edellyttää, että

Metsähallituksen metsätalouden tulosalueen liiketoiminnalla rahoitetaan metsätalouden työvoimakustannuksina ennallistamista ja hoitoa 1,2 milj. €/v;

talousarvioesityksissä esitetään varattavaksi ympäristöministeriölle yksityismaiden suojelualueiden hoitoon yhteensä 2 milj. € vuosina 2004–2007. Maanomistajat ja alueelliset ympäristökeskukset sopivat keskenään hoidon toteuttamisesta; ja että

uusien suojelualueiden perustamisen yhteydessä varataan niiden ennallistamiseen ja hoitoon riittävät resurssit.

Valtioneuvosto toteaa, että

yksityismaiden suojelualueiden hoidon lisärahoituksen tarve vuosina 2004–2007 on yhteensä 2 milj. €. Maanomistajat ja alueelliset ympäristökeskukset sopivat keskenään hoidon toteuttamisesta.

2. Luonnonsuojelualueiden perustiedon keruu

Nykyisiltä luonnonsuojelualueilta puuttuvat ajantasaiset, metsikköittäiset puustoa koskevat perustiedot ja osalta myös kasvupaikkatiedot. Metsikköittäisten perustietojen puuttuminen hidastaa alueiden hoidon ja käytön suunnittelua ja vaikeuttaa suojelun puutteiden arviointia. Tarvittavat tiedot voidaan Metsähallituksen arvion mukaan selvittää 1,25 miljoonan hehtaarin alueelta pääosin kaukokartoitusmenetelmin, mutta 450 000 hehtaaria on inventoitava maastossa. Alustavien arvioiden mukaan perustiedon keruun kustannukset ovat valtion suojelualueiden osalta koko maassa noin 5,6 milj. € ja Etelä-Suomessa noin 2,8 milj. €. Arvio ei kata niitä uusia suojelualueita, joita siirtyy vuoteen 2007 mennessä Metsähallituksen hallintaan. Näiden pinta-ala on arviolta 100 000 ha. Yksityisten luonnonsuojelualueiden (noin 50 000 hehtaaria) perustietojen kerääminen maksaa noin 1 milj. €

Valtioneuvosto päättää, että

luonnonsuojelualueiden metsikköittäisten perustietojen keruuta varten esitetään lisättäväksi ympäristöministeriön valtion talousarvioon 0,5 milj. € vuonna 2003. Lisätarve on kokonaisuudessaan vuosina 2003–2006 3,8 milj. €.

ja edellyttää, että

Metsähallitus kerää Etelä-Suomen ja Pohjanmaan suojelualueiden metsikköittäiset perustiedot vuosina 2003–2006; ja että

uusien suojelualueiden perustamisen yhteydessä esitetään varattavaksi niiden perustiedon keruuseen riittävät resurssit.

3. Luonnonsuojelubiologisen kriteeristön laatiminen

Valtioneuvosto pitää välttämättömänä, että toimenpide-ehdotuksille 1 ja 4–9 määritellään yhteiset luonnonsuojelubiologiset perusteet, jotta toimenpiteet suuntautuvat kustannustehokkaasti. Metso-toimikunta on määritellyt tähänastisen ekologisen tiedouden, Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojelun tarve työryhmän mietinnön (ESSU), uhanalaisten lajien arvioinnin ja luonnonsuojelualueverkon edustavuutta tarkastelleen hankekokonaisuuden (SAVA) perusteella ne metsien erityiset rakennepiirteet ja harvinaiset tai harvinaistuvat elinympäristöt, jotka ovat keskeisiä metsien monimuotoisuuden turvaamiselle (ks. liite 1 s. 6). Metso-toimikunta kiinnittää erityistä huomiota metsälain 10 §:n velvoitteita laaja-alaisempina esiintyviin erityisen tärkeisiin elinympäristöihin. Metso-toimikunnan työn ja uusimman tutkimustiedon pohjalta kriteerien täsmentämisessä tarvittavia asiantuntijatahoja ovat mm. ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen ympäristökeskus, Metsäntutkimuslaitos ja yliopistot.

Valtioneuvosto edellyttää, että

ympäristöministeriö asettaa vuoden 2002 lopussa laajapohjaisen asiantuntijatyöryhmän täsmentämään luonnonsuojelubiologiset kriteerit Metso-toimikunnan esittämiä pilottihankkeita varten. Valmis kriteeristö on käytettävissä vuoden 2003 lopussa.

4. Luonnonarvokauppa

Luonnonarvokauppa on menetelmä, jossa maanomistaja tai hänen valtuuttamansa taho sopimuksesta ylläpitää tai lisää luonnonarvoja metsässään ja saa tästä tuloa luonnonarvojen ostajalta kuten valtiolta tai metsien suojelusäätiöltä. Sopimuksessa voidaan rajata alueita, joilla edellytetään harvinaisen lajin esiintymän hoitamista tai tiettyjen monimuotoisuuselementtien (esim. lahopuiden) säilyttämistä. Ympäristö- ja metsäviranomaiset ottavat tarjouksiin kantaa toimenpiteessä 3 mainittujen luonnonsuojelubiologisten kriteerien perusteella. Sopimukset syntyvät myyjän ja ostajan tarpeiden pohjalta, ja ne voivat olla voimassa määrääjän tai toistaiseksi. Kun sopimus päättyy, alueen käyttö jatkuu maanomistajan haluamalla tavalla.

Luonnonarvokaupalla tavoitellaan luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja kohenemista talouskäytössä olevilla alueilla, joilla lainsäädäntö ja metsäluonnonhoidon suositukset eivät ole riittäviä monimuotoisuuden turvaamiseksi. Luonnonarvokaupalla voidaan edistää tiettyjen metsien rakennepiirteiden tai elinympäristöjen säilymistä tai syntymistä ja esimerkiksi ohjata suojelualueiden välisten metsäalueiden ja ekologien yhteyksien tarkoituksenmukaista luonnonhoitoa. Luonnonarvokauppaa on valmisteltu laajassa paikallisessa yhteistyössä Satakunnassa, jossa sen kokeilu on tarkoitus toteuttaa vuosina 2003–2007.

Valtioneuvosto päättää, että

maa- ja metsätalousministeriölle ja ympäristöministeriölle esitetään talousarviossa lisättäväksi yhteensä 0,40 milj. € vuonna 2003 luonnonarvokaupan pilottihankkeiden toteuttamiseksi. Määrärahojen tarve vuosina 2003–2007 yhteensä 2 milj. €.

5. Tarjouskilpailu

Tarjouskilpailussa ympäristöviranomaiset pyytävät maanomistajilta toimenpiteessä 3 mainittujen luonnonsuojelubiologisten kriteerien perusteella tarjouksia suojeltavista kohteista ja hintoja, joilla he ovat halukkaita tarjoamaan kohteitaan suojeluun. Kohteiden tarjoaminen perustuu maanomistajan vapaaehtoisuuteen. Tarjouskilpailun tuloksena viranomaiset hyväksyvät toteutettaviksi sellaiset kohteet, jotka parhaiten täyttävät luonnonsuojelubiologiset kriteerit. Kohteiden suojelu voidaan toteuttaa perustamalla alueelle yksityinen luonnonsuojelualue, määräaikaisella sopimuksella tai hankkimalla alue valtion luonnonsuojelualueeksi. Toteuttamistapa valitaan kohteen luontoarvojen, sijainnin ja maanomistajan ehdotuksen perusteella. Jos suojelu toteutetaan määräaikaisella sopimuksella, alueen käyttö jatkuu sopimuksen päättyessä maanomistajan haluamalla tavalla.

Valtioneuvosto toteaa, että

tarjouskilpailun pilottihankkeiden rahoitustarve vuosina 2004 ja 2005 on yhteensä 1 milj. €.

toimenpiteet, jotka edellyttävät maanhankintaa valtiolle rahoitetaan toimenpiteen 7 puitteissa.

6. Luonnonhoitoalueet

Luonnonhoitoalueet ovat maanomistajan hakemuksesta perustettavia alueita, joilla luonnonsuojelu, metsänhoito ja -käyttö sekä muu alueen taloudellinen käyttö sovitaan yhteen. Luonnonhoitoalueella voidaan luonnonsuojelullisesti arvokkaaseen kohteeseen (luonnonsuojelulain 29 §:n tai metsälain 10 §:n tarkoittama kohde) välittömästi rajoittuvissa metsiköissä nykyistä laajemmin tehdä vain sellaisia metsätaloudellisia toimenpiteitä, jotka eivät vaaranna kohteen ominaispiirteiden säilymistä. Alueiden toteuttaminen perustuu luonnonsuojelulakiin. Alue voidaan perustaa vain maanomistajan hakemuksesta, ja sopimusosapuolina ovat maanomistaja ja alueellinen ympäristökeskus. Kun sopimus päättyy, alueen käyttö jatkuu maanomistajan haluamalla tavalla.

Alueelle laaditaan luonnonhoitosuunnitelma, jossa määritetään erityisten luonnonhoitotoimenpiteiden lisäksi normaalit metsänhoito- ja hakkuuehdotukset. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä metsänomistajan, ympäristökeskuksen ja metsäkeskuksen kesken. Suunnitelmaan sisältyy myös arvio käytön rajoituksista johtuvista taloudellisista menetyksistä ja luontoarvojen säilyttämiseksi tarvittavien töiden kustannuksista. Näistä menetyksistä ja kustannuksista maksetaan maanomistajalle täysi korvaus.

Valtioneuvosto edellyttää, että

maa- ja metsätalousministeriö yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa selvittää mahdollisuudet luonnonhoitoalueiden perustamiseen vuonna 2003; ja että

selvitykseen liittyy luonnonhoidon rahoitusjärjestelmän epäkohtien korjaaminen (ks. toimenpide 10). Mahdollisuudet keinon käyttöön ja sen vaatimat kustannukset arvioidaan selvityksen yhteydessä.

7. Metsähallituksen maanmyyntitulojen ja vaihtomaiden käyttö luonnonsuojelullisesti arvokkaiden alueiden hankkimiseen

Maanomistajilla on ilmennyt halukkuutta tarjota luonnonsuojeluohjelmien ulkopuolisia, monimuotoisuuden kannalta arvokkaita alueita suojeluun täyttä korvausta vastaan enemmän kuin ympäristöhallinnon nykyisillä resursseilla pystytään toteuttamaan. Maiden osto valtiolle on perusteltua erityisesti silloin, kun alueet sijaitsevat olemassa olevien luonnonsuojelualueiden välittömässä läheisyydessä.

Metsähallitus on toteuttanut ja rahoittanut luonnonsuojeluohjelmien alueiden hankintaa vuonna 1996 tehdyn talouspoliittisen ministerivaliokunnan päätöksen mukaisesti käyttämällä hallinnassaan olevia maita vaihtomaina sekä myymällä metsiä ja tontteja ja ohjaamalla niiden myyntitulot suojelualueiden hankintaan. Metsähallituksen velvoite päättyy vuoden 2004 loppuun mennessä. Natura 2000 -verkoston Suomen esityksen täydentämisestä EU:n komission edellyttämällä tavalla ja eräiden muiden enakoimattomien kustannusten vuoksi Metsähallitukseen kohdistuu kuitenkin vielä noin 12,5 milj. euron velvoite vuodelle 2005. Kokonaisrahoitusosuus nousee noin 200 miljoonaan euroon. Metsähallitus on investoinut metsätalouden tulosalueen liiketoiminnan tuotosta vuosittain noin 16,7 milj. euroa korvaavan metsätalouden oston.

Metsähallitus on ilmoittanut olevansa valmis jatkamaan alueiden hankintaa suojelutarkoituksiin vuonna 2005 ja sen jälkeen. Työ käynnistetään välittömästi nykyisen luonnonsuojeluohjelmien hankintatehtävän päättymisen jälkeen.

Valtioneuvosto edellyttää, että

Metsähallituksen luonnonsuojelullisesti arvokkaiden kohteiden hankkimista jatketaan vapaaehtoisin kaupoin ja vaihdoin suojelun maantieteellisillä ja ekologisilla puutealueilla toimenpiteen 3 luonnonsuojelubiologisten kriteerien perusteella vuosina 2005–2014.

Valtioneuvosto toteaa, että

on tarvetta velvoittaa Metsähallitus jatkamaan tonttien myyntiä ja metsien käyttöä vaihtomaina maanomistajien kiinnostuksen mukaisessa laajuudessa. Kymmenen vuoden rahoitukseen käytetään noin 5 milj. €/v.

8. Metsäluonnon monimuotoisuuden yhteistoimintaverkosto – kokeiluhanke

Maanomistajilla on kiinnostusta hoitaa metsiään luonnon monimuotoisuutta edistävillä tavoilla, mutta nykyiset monimuotoisuuden turvaamisen keinot eivät aina riittävästi tue heidän omaehtoisia toimiaan. Luonnon monimuotoisuuden arvot eivät nou-

data kiinteistöjen rajoja, joten yhteistyö yli kiinteistörajojen ja eri omistajaryhmien kesken lisää monimuotoisuuden turvaamisen tehokkuutta.

Metsäluonnon monimuotoisuuden yhteistoimintaverkoston kokeiluhankkeessa metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen tapahtuu paikallistasolla omaehtoisuuden ja vapaaehtoisuuden periaatteilla. Metsänomistajilla on keskeinen asema tavoiteasettelussa. Kokeiluhankkeeseen voivat lisäksi osallistua paikalliset viranomaiset, kansalaisjärjestöt ja muut yhteistyötahot. Kokeiluhanke muistuttaa tarjouskilpailua (toimenpide 5) mutta on vaikuttavuudeltaan laajempi niin maantieteellisesti kuin sisällöltään.

Yhteistoiminta voi koskea esimerkiksi kansallispuistoa, valtion retkeilyaluetta, kunnan tai seurakunnan virkistysaluetta ja eri omistajaryhmien talousmetsiä. Yhteistoimintaverkosto edistää luonnon monimuotoisuutta kokemusten vaihdon ja oppimisen kautta, ja erityisesti silloin, kun elinympäristöjen ja lajien säilyttäminen edellyttää toimenpiteitä laajahkoilla alueilla, joiden sisällä toimenpiteet vaihtelevat ekologisten tarpeiden mukaan. Yhteistoimintaverkoston tulee edistää sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä kuten maaseutuyrittäjyyttä, työllisyyttä ja luontomatkailua, mikäli tähän liittyviä toimenpiteitä esitetään pilottihankkeissa.

Kokeiluhankkeet toteutetaan alueilla, joilla on erityistä merkitystä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiselle toimenpiteen 3 luonnonsuojelubiologisten kriteerien perusteella. Ekologisen tarkoituksenmukaisuuden lisäksi kokeiluun osallistuvilta pilottihankkeilta odotetaan innovatiivisuutta, laaja-alaista yhteistyötä ja vuorovaikutusta sekä pyrkimystä luoda uudenlaista toimintakulttuuria. Valtion roolina on antaa verkostolle suunnittelu- ja rahoitustukea. Yhteistoimintaverkosto ei edellytä yhteinäistä rajattua aluetta, vaan siinä ovat vapaaehtoisesti mukana metsien monimuotoisuuden vaalimisesta erityisesti kiinnostuneet maanomistajat.

Käynnistettävät pilottihankkeet ovat maanomistajien yhteistoimintaa. Hankkeet järjestäytyvät omaehtoisesti ja sopivat vetovastuusta muiden paikallisten tahojen ja alueellisten viranomaisten kanssa. Hanke ei aseta minkäänlaisia velvoitteita tai rajoitteita siitä pois jääneille maanomistajille.

Valtioneuvosto edellyttää, että

ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö valmistelevat kokeiluhankkeen metsäluonnon monimuotoisuuden edistämistä paikallisella yhteistyöllä.

Valtioneuvosto toteaa, että

kahdesta neljään pilottihankkeen suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön rahoitustarve vuosina 2004-2006 on yhteensä 2 milj. €.

9. Luonnonsuojelulain mukainen luonnonsuojeluohjelma

Luonnonsuojelualueilla voidaan parantaa Etelä-Suomen ja Pohjanmaan suojelualueverkoston edustavuutta ja turvata sellaisten alueiden säilyminen, joilla on erityisiä luontoarvoja. Luonnonsuojeluohjelman mukaisen systemaattisen suunnittelun

avulla voidaan parhaiten varmistaa toimenpiteiden kohdentuminen arvokkaimpiin kohteisiin ja pysyviin luontoarvoihin.

Metso-toimikunnan arvion mukaan toimenpide-esityksillä 1 (luonnonsuojelualueiden elinympäristöjen ennallistaminen ja hoito) ja 7 (Metsähallituksen maanmyyntitulojen ja vaihtomaiden käyttö luonnonsuojelullisesti arvokkaiden kohteiden hankkimiseen) voidaan lyhyellä aikavälillä edistää Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien monimuotoisuuden suojelua. Toimenpiteillä 4 (luonnonarvokauppa), 5 (tarjouskilpailu), 6 (luonnonhoitoalueet) ja 8 (metsäluonnon monimuotoisuuden yhteistoimintaverkosto) kehitetään uusia joustavia monimuotoisuuden turvaamisen keinoja. Niiden tuloksista saadaan tietoa vuoteen 2007 mennessä. Siihen mennessä on myös käytettävissä uusia tutkimus- ja seurantatietoja niin talousmetsien kuin luonnonsuojelualueiden monimuotoisuudesta. Näiden arvioiden ja tulosten perusteella voidaan ratkaista luonnonsuojelulain mukaisen suojeluohjelman tarve ja laajuus.

Valtioneuvosto edellyttää, että

luonnonsuojelulain mukaisen Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojeluohjelman tarpeesta päätetään vuonna 2007 nykyisten suojeluohjelmien rahoitusohjelman päätyttyä käyttäen hyväksi muista toimenpide-esityksistä saatuja kokemuksia; ja että

luonnonsuojeluohjelman tarpeen arvioimiseksi ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö selvittävät toimenpiteiden 4, 5, 6 ja 8 ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset.

10. Talousmetsien luonnonhoito

Talousmetsien luonnonhoidolla edistetään biologisen monimuotoisuuden säilymistä talousmetsissä. Luonnonhoidon velvoitteet on kirjattu metsälakiin ja eräissä tapauksissa metsänomistajat voivat saada sitä varten valtion tukea. Luonnonhoidon tavoitteita on asetettu metsätalouden alueellisissa tavoiteohjelmissa. Eri metsäorganisaatiot ovat laatineet talousmetsien hoitoa ja käyttöä varten hyvään metsäluonnonhoitoon kannustavia ohjeita ja suosituksia. Metsänhoitosuosituksset, metsäneuvonta ja metsäsertifiointi ovat tärkeitä luonnonhoitoa edistäviä vapaaehtoisia keinoja. Metsähallitus on laatinut alue-ekologiset suunnitelmat hallinnassaan oleville valtion metsille.

Kestävän metsätalouden rahoituslain (1094/1996) mukaan metsänomistajat voivat saada ympäristötukea metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitämisestä johtuvien vähäistä suurempien taloudellisten menetysten korvaamiseksi. Ympäristötuen myöntämisen perusteet ovat herättäneet arvostelua etenkin tuen maksuaikataulun ja vähäisen haitan määrittelyn osalta. Valtion tukea myönnetään myös yli tilanrajojen ulottuvien metsäluonnon hoitohankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Hankkeita on toteutettu yhteistyössä, jossa metsänomistajien lisäksi on ollut mukana esimerkiksi kuntia, ympäristökeskuksia ja luontojärjestöjä.

Kansallinen metsäohjelma 2010:n perusteella valtion talousarviossa oleva metsäluonnon hoidon edistämisen määräraha nostettiin 1,7 miljoonasta 4,2 miljoonaan euroon vuodessa. Määrärahasta vajaa puolet on käytetty metsälain erityisen tärkeiden

elinympäristöjen kartoitukseen yksityismetsissä ja se valmistuu pääosin vuonna 2003.

Jos ominaispiirteiden säilyttämisestä aiheutuu metsänomistajalle vähäistä suurempi taloudellinen menetys, on hän oikeutettu kestävän metsätalouden rahoituslain mukaiseen ympäristötukeen. Ympäristötukisopimuksia oli vuoden 2001 loppuun mennessä tehty 3 300 hehtaarille. Vuotuinen tukimäärä on runsaat 1,5 milj. € jolla voidaan solmia uusia sopimuksia noin 1 500 hehtaarille vuodessa.

Metsähallituksen liikelaitoksen taseeseen on sisällytetty biologisesti arvokkaita kohteita, joiden monimuotoisuuden turvaamista on mahdollista kehittää. Tällaisia erityiskohteita ovat ympäristöarvometsät, alue-ekologiset luontokohteet, ekologiset yhteydet ja monimuotoisuuden lisäämisalueet sekä osa ulkoiluarvometsistä, maisema- ja virkistyskohteista, puolustusministeriöltä Metsähallituksen hallintaan siirtyneistä alueista ja suojelualueisiin rajautuvista muista kuvioista. Metsähallituksen arvion mukaan monimuotoisuutta ylläpitävien ja edistävien toimien keskittäminen näille alueille tuo huomattavasti suuremmat ekologiset hyödyt kuin vastaava rahallinen panostus koko Metsähallituksen talousmetsien pinta-alalla.

Valtioneuvosto edellyttää, että

valtion talousarvioon sisältyvät metsäluonnon hoidon varat 4,2 milj. €/v esitetään käytettäväksi elinympäristöjen kartoituksen päätyttyä kokonaisuudessaan ympäristötukeen ja luonnonhoitohankkeisiin ja määrärahaa esitetään lisättäväksi vaiheittain 8 milj. euroon vuoteen 2007 mennessä;

maa- ja metsätalousministeriö korjaa luonnonhoidon tukijärjestelmän epäkohdat luonnonhoitoalueiden määrittelystä ja perustamisesta tehtävän selvityksen yhteydessä (toimenpide 6); ja että

Metsähallitus tehostaa monimuotoisuuden huomioon ottamista ja luonnon-suojelun kannalta arvokkaiden alueiden inventointia ja suojelua luonnonvarasuunnittelun ja alue-ekologisen suunnittelun erityiskohteilla sekä suojelualueisiin rajoittuvilla alueilla. Toimenpiteet ja niiden kohdentaminen määritellään Metsähallituksen metsätalouden ja luonnonsuojelun tulosalueiden yhteisprojektina vuoden 2004 loppuun mennessä toimenpiteen 3 luonnonsuojelubiologisten kriteerien perusteella. Kustannukset ja menetettävät kantorahatulot arvioidaan selvityksen yhteydessä. Toimenpide-esitys ei rajoita valtion talousmetsien normaaleja metsätaloustoimia selvityksen aikana.

11. Koulutus, metsäsuunnittelu ja neuvonta

Metsien monimuotoisuuteen liittyvä opetus on viime vuosikymmeninä lisääntynyt ammatillisessa ja korkeimmassa metsäopetuksessa. Metsälaki, ympäristö- ja laatu-järjestelmät sekä metsäsertifiointi edellyttävät, että monimuotoisuus otetaan huomioon metsätalouden toimenpiteissä. Metsäorganisaatiot ja metsäalan yritykset ovat järjestäneet sen mukaista koulutusta henkilöstölleen ja näin lisänneet luontotietämystä organisaatioissaan. Metsäalan yhteisenä hankkeena on kehitetty erityinen luonnonhoitotutkimus, jonka vuosina 1997–2001 suoritti 2 847 henkilöä. Tutkimuksen suunnittelua ja järjestämistä on tuettu valtion varoin. Sen ovat suorittaneet käytännön toimijat,

metsäammattilaiset ja metsänomistajat. Luonnonhoitotutkinnosta saadut kokemukset on tarpeen ottaa huomioon kehitettäessä opetusministeriön alaista metsäalan perus- ja jatkokoulutusta, unohtamatta kuitenkaan metsänomistajien koulutusta.

Yksityismetsien metsäsuunnittelussa monimuotoisuutta koskeva tieto on lisääntynyt ja luonnonvaratietokantojen taso on parantunut uusien paikkatietojen ja säännöllisten päivitysten ansiosta. Metsäkeskukset keräävät suunnitelmien perustiedot ns. alue-suunnittelulla. Aluesuunnittelutiedot ovat metsänomistajien käytettävissä tilakohtaisia metsäsuunnitelmia tehtäessä. Metsänomistaja päättää millaisen metsäsuunnitelman hän haluaa ja kenellä hän sen teettää. Tilakohtaiset metsäsuunnitelmat kattavat runsaat 50 prosenttia yksityismetsien pinta-alasta. Kansallinen metsäohjelma 2010:n tavoitteena on 75 prosentin peittävyys. Maakunnallisissa erityiskohteissa voi osana luonnonhoitohanketta saada tavallista enemmän luontotietoja sisältävän suunnitelman ilman lisäkustannuksia.

Metsähallituksen alue-ekologiset suunnitelmat valmistuivat vuonna 2000. Niiden perusteella 129 000 hehtaaria (30 000 ha Etelä-Suomessa ja Pohjanmaalla) valtion metsiä siirrettiin puuntuotannon ulkopuolelle ja 205 000 hehtaaria (37 000 ha Etelä-Suomessa ja Pohjanmaalla) rajoitettuun metsätalousohjelmaan. Alue-ekologista suunnittelua arvioinut kansainvälisen arviointiryhmä piti alue-ekologisen suunnittelun tuloksia merkittävinä.

Metsää omistavat metsäyhtiöt ovat myös lisänneet monimuotoisuuden huomioon ottamista metsäsuunnittelussa ja jättäneet noin 100 000 hehtaaria metsää omaehtoisen suojeluun tai rajoitettuun käyttöön.

Metsänomistajien neuvonta on metsäkeskusten ja metsänhoitoyhdistysten lakisääteinen tehtävä. Monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvät asiat ovat korostuneet metsäneuvonnassa viime vuosina, mutta esimerkiksi metsälain 6 §:n antamia mahdollisuuksia ei ole vielä täysin sovellettu. Sen mukaan hakkuu voidaan tehdä kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla, jos kohteella on metsän monimuotoisuuden säilyttämisen, maiseman tai metsän monikäytön kannalta erityistä merkitystä.

Linnusto on ollut yhtenä metsäneuvonnan ja -koulutuksen erityiskohteena viime vuosina. Muun muassa metson ja petolintujen huomioon ottamisesta metsätaloustoimien yhteydessä on laadittu oppaita ja annettu koulutusta metsäammattilaisille. Tänä vuonna julkaistiin laajana yhteistyöhankkeena opas ”Metsänkäsittely ja linnusto”.

Valtioneuvosto edellyttää, että

opetusministeriö ottaa luonnonhoitotutkinnosta saadut kokemukset huomioon metsäalan perus- ja jatkokoulutusta kehitettäessä;

Metsähallitus kehittää alue-ekologista suunnittelua mm. kansainvälisen arviointiryhmän suositusten pohjalta;

metsäsuunnittelujärjestelmää kehitetään siten, että metsänomistajilla on mahdollisuus metsäkeskusten keräämän alueellisen tiedon perusteella teettää omiin lähtökohtiinsa perustuva tilakohtainen metsäsuunnitelma; ja että

maa- ja metsätalousministeriö teettää arvioinnin metsäluonnon monimuotoisuuden neuvonnan tuloksellisuudesta ja kehittämistarpeista vuonna 2005.

12. Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt ja laki metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta

Metsälain (1093/1996) 10 §:n mukaan luonnontilaisten tai luonnontilaisen kaltaisten, ympäristöstään selvästi erottuvien erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteet tulee säilyttää. Tällaisia ovat lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienien lampien välittömät lähiympäristöt, ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot, rehevät lehtolaikut, pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla, rotkot ja kurut, jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät sekä karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat.

Yhteisöomistajat ovat kartoittaneet erityisen tärkeät elinympäristöt omilla ja hallinnassaan olevilla maillaan. Metsäyhtiöiden metsätalousmailla metsälakikohteita on löytynyt 0,5 prosentilla pinta-alasta ja Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion metsien pinta-alasta yhdellä prosentilla. Metsäkeskukset ovat kartoittaneet yksityismetsissä olevia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Kartoitus valmistuu vuonna 2003. Yksityismetsissä erityisen tärkeiden elinympäristöjen pinta-alan arvioidaan olevan noin 70 000 hehtaaria, josta Etelä-Suomessa ja Pohjanmaalla on noin 60 000 hehtaaria. Tämä on noin 0,7 % alueen yksityismetsien pinta-alasta. Lukumäärältään metsälakikohteita on yksityismetsissä noin 150 000 kappaletta.

Metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen tunnistamisessa ja rajauksessa on osoittautunut olevan ongelmia. Näitä ns. metsälakikohteita ei niiden suuren lukumäärän vuoksi merkitä lakisääteisesti maastoon, kuten menetellään luonnonsuojelulain suojeltujen luontotyyppien osalta. Kohteiden selkeä tunnistaminen ja rajaaminen ovat kuitenkin edellytys, että kohteiden ominaispiirteet säilyvät metsätaloustoimenpiteiden yhteydessä. Tämä edellyttää myös kitkatonta tiedon kulkua metsänomistajan ja metsänhoito- ja hakkuutöitä tekevien välillä etenkin silloin kun metsässä työskennellään talviaikaan. Ongelmallisimpia kohteita elinympäristön ominaispiirteiden säilyttämisen suhteen ovat olleet lehtolaikut, lähteiköt sekä purot ja norot välittömine lähiympäristöineen.

Metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain (263/1991) mukaan vahingoittuneet havupuut tulee poistaa metsästä silloin kun niitä on niin paljon, että ne voivat johtaa metsätuhoja aiheuttavien hyönteisten leviämiseen. Kun yli 10 % puuston runkoluvusta hehtaarilla on vahingoittunut tai jos metsässä on yksi tai useampi vähintään 20 vahingoittuneen havupuun ryhmä, tulee puut poistaa metsästä tai suorittaa metsätuhoja aiheuttavien hyönteisten estämiseksi muita tarpeellisia toimenpiteitä. Lahoava puuaines on kuitenkin tärkeää metsäluonnon monimuotoisuudelle erityisesti metsälaissa luetelluissa erityisen tärkeissä elinympäristöissä.

Valtioneuvosto edellyttää, että

maa- ja metsätalousministeriö valmistelee vuonna 2003 ennakkopäätösmenetelyn, jolla metsäkeskus voi ennalta antaa metsänomistajalle sekä metsän-

hoito- ja hakkuutyön suunnittelijalle ja toteuttajalle tiedon metsälain erityisen tärkeän elinympäristön rajauksesta;

maa- ja metsätalousministeriö jatkaa toimenpiteitä metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen tulkintojen yhdenmukaistamiseksi maan eri osissa; ja että

maa- ja metsätalousministeriö selvittää vuonna 2003 tutkimustiedon perusteella, miten paljon vahingoittunutta havupuuta voidaan jättää lahoamaan metsään ilman että siitä aiheutuu hyönteistuhojen leviämisen vaaraa ja tarkistaa tarvittaessa päätöstään metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta (1397/1991).

13. Monimuotoisuuden turvaaminen kuntien virkistys- ja ulkoilumetsissä sekä valtion retkeilyalueilla

Kuntien virkistys- ja ulkoilumetsät ja valtion retkeilyalueet tarjoavat mahdollisuuksia kehittää tukialueita nykyisille luonnonsuojelualueille ja näin parantaa suoje-alueverkoston toimivuutta. Tukemalla suunnittelua ja kehittämällä toimenpiteitä, joiden avulla voidaan sovittaa yhteen virkistyskäyttö, monimuotoisuuden turvaamistavoitteet ja metsätalous saadaan tämä potentiaali parhaiten käyttöön.

Valtioneuvosto edellyttää, että

ympäristöministeriö yhdessä maa- ja metsätalousministeriön, Suomen Kuntaliiton ja Metsähallituksen kanssa edistää monimuotoisuuden turvaamista kuntien virkistys- ja ulkoilumetsissä sekä valtion retkeilyalueilla kehittämällä alueiden suunnittelua vuosina 2004–2006 siten, että virkistyskäytön, monimuotoisuuden turvaamisen ja metsätalouden tavoitteet voidaan sovittaa yhteen.

Valtioneuvosto toteaa, että

ympäristöministeriön rahoitustarve luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen kuntien virkistys- ja ulkoilumetsissä sekä valtion retkeilyalueilla vuosina 2004-2007 on yhteensä 0,5 milj. €.

14. Tutkimus- ja selvitystarpeet

Tutkimus- ja seurantatiedot antavat pohjan metsäluonnon monimuotoisuuden jatkuvalle kehittämiselle. Monimuotoisuuteen liittyvää tutkimusta tehdään useissa tutkimuslaitoksissa ja yliopistoissa. Tutkimustarpeet ovat edelleen huomattavat, ja valtioneuvoston käsityksen mukaan lisää tietoa tarvitaan etenkin seuraavista asioista:

Ekologiset tutkimustarpeet

1. Suojealueiden ennallistaminen ja elinympäristöjen hoito
2. Metsätalouksen ulkopuolella olevien alueiden, rajoitetussa talouskäytössä olevien metsien ja vapaaehtoisen suoje- luvuuden merkitys

3. Metsälain, metsäsertifioinnin ja talousmetsien luonnonhoidon merkitys metsäluonnon monimuotoisuudelle
4. Metsien monimuotoisuuden turvaamisen keinojen kehittäminen
5. Selvitys suojelualueverkoston ulkopuolella sijaitsevista monimuotoisuuden kannalta arvokkaista luontokohteista

Taloudelliset tutkimustarpeet

6. Metsien suojelun kustannukset ja kustannustehokkuus
7. Talousmetsien luonnonhoidon kustannukset
8. Metsien suojelun aluetaloudelliset vaikutukset
9. Metsien suojelun merkitys matkailulle
10. Suojelun hyödyt, kansalaisten suojelulle antama kannatus ja kansalaisten maksuhalukkuus
11. Rajoitetussa talouskäytössä olevien metsien vaikutus puuntuotantoon
12. Metsien suojelun merkitys metsäteollisuuden kansainväliselle kilpailukyvyille
13. Metsien suojelun vaikutukset metsäteollisuuden puuhuoltoon kerrannaisvaikutuksineen

Sosiaaliset tutkimustarpeet

14. Maaseutusosiologinen selvitys metsien suojelun sosiaalisista vaikutuksista
15. Metsien suojelun työllisyysvaikutusten jakaantuminen eri ryhmille ja alueille
16. Jo toteutetun metsien suojelun ja suojeluohjelmien vaikutukset työllisyyteen

Lisäksi pilotti- tai kokeiluhankkeet (toimenpiteet 4, 5 ja 8) edellyttävät niihin kytkettävää tutkimusta ja seurantaa, joissa selvitetään hankkeiden kustannustehokkuus, yhteiskunnallinen hyväksyttävyys sekä työllisyys- ja monimuotoisuusvaikutukset.

Valtioneuvosto päättää, että

ympäristöministeriölle esitetään varattavaksi yhteensä 0,3 milj. € vuoden 2003 talousarviossa metsäluonnon monimuotoisuuden tutkimusohjelmaan. Rahoitustarve vuoteen 2007 saakka on 1,5 milj. €; ja että

ympäristöministeriölle esitetään varattavaksi yhteensä 1 milj. € vuoden 2003 talousarviossa uhanalaisten ja puutteellisesti tunnettujen eliölajien tutkimukseen ja seurantaan. Rahoitustarve vuoteen 2007 saakka on 10 milj. €.

Valtioneuvosto edellyttää, että

maa- ja metsätalousministeriön koordinoimana ja usean rahoittajan yhteistyönä käynnistetään vuosiksi 2003–2007 laaja-alainen monimuotoisuuden tutkimusohjelma;

Metsäntutkimuslaitos yhteistyössä muiden monimuotoisuuden seurannasta vastaavien tahojen kanssa kehittää esiselvityksen pohjalta metsien monimuotoisuuden seurantajärjestelmän vuosina 2003–2005;

ympäristöministeriö varaa 0,1 milj. € vuoden 2003 talousarviossa metsien monimuotoisuuden seurantajärjestelmään. Rahoitustarve vuoteen 2007 saakka on 0,5 milj. €;

ympäristöministeriö toteuttaa uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmän (2001) tutkimusehdotukset: uhanalaisiin ja puutteellisesti tunnettuihin lajeihin kohdistuvaa tutkimusta lisätään, uhanalaisten lajien seurantaa tehostetaan ja tietojärjestelmiä parannetaan; ja että

ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö varaavat toimintaohjelman pilottihankkeiden 4, 5 ja 8 tutkimukseen ja seurantaan viisi prosenttia hankkeiden varoista.

15. Metsien suojelusäätiö

Helsingin yliopiston metsäekonomian laitoksen tutkimuksen (Kuuluvainen ym. 2002) mukaan kolme neljästä suomalaisesta (74 %) kannattaa metsien monimuotoisuuden suojelua, vaikka se korottaisi verotusta. Keskimääräinen maksuhalukkuus ohjelmasta, joka suojelisi runsaat puolet Suomen metsien uhanalaisista lajeista oli noin 110 euroa vuodessa kotitaloutta kohti kymmenen vuoden aikana. Yhteensä kotitaloudet olisivat valmiita maksamaan tällaisesta suojeluohjelmasta noin 2 miljardia euroa seuraavan kymmenen vuoden aikana. Näitä kansalaisten myönteisiä asenteita olisi pyrittävä käyttämään hyväksi lisärahoituksen järjestämiseksi metsien monimuotoisuuden turvaamiselle.

Valtioneuvosto edellyttää, että

ympäristöministeriö selvittää vuoden 2004 kuluessa mahdollisuudet perustaa vapaaehtoiseen maksu-halukkuuteen perustuva metsien suojelusäätiö ja muut vastaavat keinot. Säätiön rahoitusta voidaan käyttää metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista edistäviin toimenpiteisiin.

16. Toimintaohjelman seuranta

Toimintaohjelmassa esitetyt toimenpiteet ovat osa Kansallinen metsäohjelma 2010:n kokonaisuutta. Siten on luontevaa, että toimintaohjelman kokonaisuuden seuranta on valtioneuvoston asettaman laajapohjaisen metsäneuvoston yhtenä tehtävänä. Metsäneuvostossa on 19 jäsentä ja se toimii maa- ja metsätalousministeriön neuvonantajana elimenä maa- ja metsätalousministerin puheenjohtajana. Ensimmäisen metsäneuvoston toimikauden päätyttyä uusi metsäneuvosto asetettiin ajalle 19.6.2002–18.6.2005. Maakuntatasolla Kansallinen metsäohjelma 2010:n seurannasta vastaavat maa- ja metsätalousministeriön asettamat 13 alueellista metsäneuvostoa.

Ympäristöministeriö asetti 15.10.1998 Suomen biologista monimuotoisuutta koskevan kansallisen toimintaohjelman laajapohjaisen seurantatyöryhmän, jonka toimikausi ulottuu vuoden 2005 loppuun saakka. Seurantaryhmä koordinoi ja seuraa ohjelman toteutusta ja biologisen monimuotoisuuden valtakunnallisen tilan seurantaa, huolehtii yhteenvetoraporttien kokoamisesta sekä tekee toimintaohjelman tarkistamista ja kehittämistä koskevia ehdotuksia. Seurantatyöryhmän tukena on kaksi asiantuntijaryhmää, joista tutkimus, seuranta ja tietojärjestelmät -ryhmä valmisteli ehdotuksen biodiversiteetin tilan valtakunnallisesta seurannasta vuonna 2001 (Suomen ympäristö 532).

Valtioneuvosto edellyttää, että

maa- ja metsätalousministeriö vastaa metsäneuvoston tukemana toimintaohjelman kokonaisuuden seurannasta ja arvioinnista;

ympäristöministeriö vastaa Suomen biologista monimuotoisuutta koskevan kansallisen toimintaohjelman seurantatyöryhmän tukemana toimintaohjelman monimuotoisuusvaikutusten seurannasta;

seurannan tulokset liitetään Kansallinen metsäohjelma 2010:n seurantaraporttiin; ja että

maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö laativat vuoteen 2006 mennessä kokonaisarvion toimintaohjelman ekologisista, sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista.

17. Valtioneuvoston suositukset

Etelä-Suomen metsien suojelutoimikunta esitti mietinnössään useita osittain tai kokonaan valtionhallinnon ulkopuolisia tahoja koskevia toimenpide-ehdotuksia. Valtioneuvosto suosittaa näiden toimenpide-ehdotusten toteuttamista.

Valtioneuvosto suosittaa, että

metsäorganisaatioiden metsänhoidon suositukset tarkistetaan lähivuosina uuden tutkimustiedon ja käytännön kokemusten perusteella. Tarkistuksissa kiinnitetään erityisesti huomiota vanhojen haapojen ja lahopuun säilyttämiseen;

metsäorganisaatiot lisäävät linnuston huomioon ottamista metsien käsittelyn yhteydessä koulutuksella ja yhteistyöhankkeilla;

tiedotuksella ja neuvonnalla edistetään alue-ekologisen suunnittelun ja vapaaehtoisten suojelukeinojen käyttöä kuntien, seurakuntien ja muiden yhteisöjen metsissä. Myös metsää omistavat metsäteollisuusyhtiöt lisäävät edelleen ekologista näkökulmaa metsäsuunnitteluunsa;

yliopistot, tutkimuslaitokset ja rahoittajat asettaisivat etusijalle Etelä-Suomen metsien suojelutoimikunnan keskeisiksi arvioimat tutkimustarpeet;

rahoituskaudella 2000–2006 EU-ohjelmia hyödynnetään alueellisesti tärkeiksi katsotuissa hankkeissa nykyisten ohjelmien toimenpidekokonaisuuksien ja niiden rahoitusraamien puitteissa;

erilaisia pilottihankkeita rahoittamalla luodaan uusia toimintamalleja eri toimijoiden ja rahoituslähteiden hyödyntämiseksi esim. metsäluonnon yhteistoiminta-verkoston alueilla; ja että

rahoituskauden 2007–2013 EU-ohjelmatyössä varmistetaan, että luonnonympäristön hoito ja maiseman ylläpitäminen otetaan yhdeksi tavoitteeksi. Erityisesti tämä koskee maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) varoilla toteutettavaa ohjelmaa, mutta myös sosiaalirahaston (ESR) varoja työllisyyden hoidon ja aluekehitysrahaston (EAKR) varoja yritystoiminnan kehittämisen osalta.

TOIMENPITEIDEN VALTION RAHOITUKSEN TARVE

Toimintaohjelman toteuttaminen edellyttää ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen rahoituksen ja työpanoksen lisäämistä (taulukko 1). Toimintaohjelman lisärahoituksen tarve vuosina 2003–2007 on yhteensä 61,7 milj. € josta ympäristöministeriön osuus on 29,3 milj. € ja maa- ja metsätalousministeriön osuus 11,4 milj. € Metsähallituksen maanmyyntitulojen ja työvoimakustannusten määrä on 21,0 milj. € Näiden kustannusten lisäksi tulevat luonnonhoitoalueiden (toimenpide 6) ja Metsähallituksen erityiskohteiden turvaamisen (toimenpide 10) kustannukset, joita tässä vaiheessa ei ole pystytty arvioimaan.

Taulukko 1. Ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen rahoituksen kehittämistarve vuosina 2003–2007.

Rahoituskohde	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Lisäys yht. 2003-07
	Budjetti	Lisäys 2002 tasoon					
	milj. €						
Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (35.20.22)	15,34						
+ Ennallistaminen ja hoito (1)		1,00	2,25	2,25	2,25	2,25	10,00
+ Perustietojen keruu (2)		0,5	1,1	1,1	1,1		3,80
Luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (35.20. 63)	15,41						
+ Luonnonarvokauppa (4)		0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	1,00
+ Tarjouskilpailu (5)			0,50	0,50			1,00
+ Yhteistoimintaverkosto (8)			0,25	0,50	0,25		1,00
Kehittäminen ja suunnittelu (35.99.22)	8,91						
+ Tutkimus, selvitykset (13, 14)		1,3	2,0	2,5	3,2	3,5	12,50
Ympäristöministeriö yht. 1)	39,65	3,0	6,3	7,05	7,0	5,95	29,30
Metsäluonnon hoidon edistäminen (30.31.45)	4,20						
+ Luonnonarvokauppa (4)		0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	1,00
+ Yhteistoimintaverkosto (8)			0,25	0,50	0,25		1,00
+ Muu lisärahoitus (10)			1,35	1,10	3,35	3,60	9,40
Maa- ja metsätalousministeriö yht.	4,20	0,20	1,80	1,80	3,80	3,80	11,40
Metsähallitus, luonnonsuojeluohjelmien rahoitus 2002-04 (30.33)	15,10						
+ Erityiskohteiden hankinta (7)				5,00	5,00	5,00	15,00
Metsähallitus (30.33)							
+ Suojelual. ennallist. liiketoim. tuloilla 2003-2012 (1)		1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	6,00
Metsähallitus yhteensä 2)	15,10	1,20	1,20	6,20	6,20	6,20	21,00
Lisärahoitus yhteensä		4,4	9,3	15,05	17,0	15,95	61,70
- josta budjettivaroja		3,2	8,1	8,85	10,8	9,75	40,70

- 1) Luonnonhoitoalueiden (toimenpide 6) kustannukset eivät ole tiedossa, niiden tarve arvioidaan selvitystyön yhteydessä.
- 2) Metsähallituksen erityiskohteiden (toimenpide 10) kustannukset eivät ole tiedossa, ne selvitetään vuoden 2004 loppuun mennessä.